

МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ САМОДОСТАТНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Д. І. Дема,

кандидат економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів і кредиту,

Л. В. Недільська,

кандидат економічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет,
lorka_nedelskaya@ukr.net

Наведено можливі ризики реформи з децентралізації влади та формування фінансової самодостатності об'єднаних територіальних громад. Здійснено аналіз розвитку створених протягом 2015-2016 рр. об'єднаних територіальних громад.

Ключові слова: Об'єднані територіальні громади, фінансова самодостатність об'єднаних територіальних громад, ризики реформи децентралізації влади.

З 2014 р. в Україні було розпочату реформу з передачі широкого кола владних повноважень органам місцевого самоврядування. Відтак реформу було розроблено на основі положень Європейської Хартії місцевого самоврядування і розпочато її впровадження згідно до Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Однак, основною проблемою в процесі реформування постало питання необхідності формування фінансової самодостатності новоутворених об'єднаних територіальних громад.

Зважаючи на особливості територіального устрою, недостатність механізмів законодавчого регулювання та можливість політичного супротиву, реформа наразилася на

низку системних і локальних ризиків. По-перше, найбільшого супротиву зазнали нововведення стосовно адміністративно-територіального поділу, оскільки змінено звичні межі районів і областей, виходячи із бажань і потреб об'єднаних громад. По-друге, згідно реформи має відбуватися передача окремих повноважень від органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, що часто неадекватно сприймається саме органами виконавчої влади через побоювання втрати впливу на територіальні громади. По-третє, існують сумніви стосовно фінансової спроможності окремих об'єднаних територіальних громад з можливим наступним зuboжінням чи втратою їх незалежності.

Окремою групою ризиків виділяють загрозу зниження якості місцевого управління та легітимності прийнятих рішень через низький рівень компетентності службовців місцевого самоврядування [2]. При цьому, існує загроза послаблення державного контролю органів місцевого самоврядування на регіональному та субрегіональному рівнях за реалізацією повноважень, які будуть передані виконавчим органам місцевих рад, в умовах слабкості інститутів громадянського суспільства поза межами великих міст [2].

Однак, як свідчить аналіз результатів діяльності створених протягом 2015-2016 рр. об'єднаних територіальних громад (159 од.), надходження до загального фонду місцевих бюджетів за 2016 р. зросли майже в 7 разів, порівняно з надходженнями 2015 р. до їх місцевих рад, та склали 7,1 млрд. грн., у тому числі за рахунок:

- податків та зборів – 3,3 млрд. грн., з яких зарахування 60% податку на доходи фізичних осіб склали 1,7 млрд. грн.;
- міжбюджетних трансфертів у вигляді базової дотації, освітньої та медичної субвенції – 2,8 млрд. грн.;

- субвенції на формування інфраструктури громад – 1 млрд. грн. [1].

Крім того, громади отримали субвенцію з державного бюджету на соціально-економічний розвиток територій у сумі 50 млн. грн. та кошти з Державного фонду регіонального розвитку на реалізацію інвестиційних програм – 134 млн. грн.

Ці фінансові ресурси, дозволили громадам [3]:

- реалізувати видаткові повноваження в соціально-культурній сфері (фінансувати заклади середньої освіти та дитячі садочки; організувати надання первинної медичної допомоги мешканцям громад та фінансувати послуги вторинної медицини; забезпечувати утримання та організацію роботи будинків культури, бібліотек, спортивних закладів, надавати соціальну допомогу населенню);

- утримувати виконавчі апарати органів місцевого самоврядування;

- реалізувати інфраструктурні проекти та місцеві програми і заходи (ремонт, будівництво доріг, благоустрій територій та проекти в житлово-комунальному господарстві, ремонт та реконструкція закладів соціально-культурної сфери);

- надавати адміністративні послуги, створювати в громадах відповідні центри та здійснювати інші видатки, які віднесені до їх повноважень.

Таким чином, створені в процесі реформи об'єднані територіальні громади, за винятком окремих невдалих формувань (з малою чисельністю населення чи невеликою площею охоплення), довели свою спроможність самостійно приймати рішення і ефективно формувати та використовувати фінансові ресурси.

Список використаних джерел:

1. Казюк Я. Фінансова децентралізація і бюджети перших 159 об'єднаних громад в деталях [Електронний ре-

сурс] / Я. Казюк. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/5244>

2. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні: аналітична записка [Електронний ресурс]. / Національний інститут стратегічних досліджень – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>

3. Перший рік успіхів 159 об'єднаних територіальних громад «Від прагнень до звершень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://159plus.com/library/22>